

שיעור מס' 1

הנושא: מאבק על עיצוב פני אירופה

פרק א': ראשית הליברליזם והלאומיות באירופה, עמודים 11 – 17.

המושג: תהליך היסטורי

מושגים שיילמדו בשיעור: ליברליזם, לאומיות, קונגרס וינה

מיומנויות: 1. הפקת מידע מכותרות 2. ניתוח מפה היסטורית

נושא מדגים: "עיצוב פני אירופה" השינוי המדיני שהתחולל באירופה בראשית

המאה ה - 19.

מהלך השיעור:

1. ניתוח כותרות: כותרת היחידה, כותרת הפרק, כותרת הסעיף וכותרות המשנה.
2. הצגת תהליך השינוי המדיני שהתחולל באירופה לאחר המהפכה הצרפתית.
3. חשיפת הגורמים לתהליך.
4. ניתוח מפה המציגה את השינוי המדיני שהתחולל באירופה

א. כותרת של יחידה 1: אל עולם מודרני

מודרני = חדש.

* מה אפשר ללמוד מכותרת היחידה?

1. תפקיד המילה "אל" בכותרת הוא לרמוז על מעבר

2. לאן עוברים?

משם היחידה אפשר להבין כי היא עוסקת במעבר מעולם ישן לעולם מודרני.

ב. כותרת פרק א': "ראשית הליברליזם והלאומיות באירופה".

המילה המתקשרת בכותרת זו לרעיון המעבר לעולם המודרני היא ראשית

* מה התחיל?

"ליברליזם" ו"לאומיות" – 2 מילים קשות, ניתן כרגע לתת פרוש מילולי:

ליברליזם – מושג שמקורו במילה לטינית שפרושה "חירות" (עמ' 16 בספר).

לאומיות – נאמנות ללאום מסוים ושאיפה להביא למצב של עצמאות מדינית

וריבונית.

תחילתו של שינוי הקשור ליחסם של שליטים לבני עמם או בני עמים אחרים

ליברליזם – חירות, לעומת המצב הקודם שבו תושבי המדינה נחשבו נתינים = אנשים הנתונים למרותו של השליט.

לאומיות - זכותו של כל עם לחירות מדינית, לעומת המצב הקודם של עמים תחת שלטונם של קיסרים

ג. כותרת הסעיף: מאבק על עיצוב פני אירופה

עיצוב = קביעת צורה

1. הדגישו בכותרת את המילה המתארת את הדרך שבה התחולל השינוי באירופה.

מאבק

2. אפשר ללמוד מן הכותרת כי: (סמנו את התשובה הנכונה)

- השינוי התקבל ברצון על-ידי כל האנשים באירופה
- חלק מן האנשים התנגדו לשינויים ולכן פרצו מאבקים

3. סמנו קו תחת המילים המתארות את מה שהשתנה באירופה

פני אירופה

4. מה כוונת המילים: "עיצוב פני אירופה"?

את התשובה ניתן ללמוד מתוך המפות בעמודים 13, 15 .

- אפשר לומר לתלמידים כי השינוי הוא שינוי מדיני, ולהתייחס אליו בהמשך באמצעות ניתוח שתי המפות כעמודים 13, 15.
- אפשר לעשות כאן את הפעילות של ניתוח מפה היסטורית, (הקניית המיומנות) תוך התייחסות לשם המפה, מקרא המפה והנתונים העולים מהשוואת 2 המפות.

ד. כותרות המשנה של הסעיף

הפרק מתאר תהליך מדיני שהתרחש בתחילת המאה ה – 19. ראשיתו ביצירת הקיסרות של נפוליון וסופו – פירוק הקיסרות ויצירת "סדר מדיני" חדש באירופה. התהליך המדיני משקף מאבק בין שתי השקפות עולם מנוגדות: "ליברלים" השואפים לבסס את רעיון זכויות האדם והאזרח ואת רעיון הלאומיות, לעומת "שמרנים" השואפים להחזיר את ה"סדר הישן" לאירופה, שמשמעותו: חזרה למשטר מלוכני ומתן זכויות יתר לאצולה ולכמורה.

את משימות 2, 3, 4, כדאי לתת בהדרגה, במהלך הדיון בכיתה:

1. העתיקו את כותרות המשנה הצבועות באדום, בספר הלימוד, עמודים 11 - 16
2. צבעו בצבע אדום את האירוע ההיסטורי המתואר בכל כותרת
3. צבעו בצבע ירוק את מילת הפועל בשלוש הכותרות הראשונות (מחולל=יוצר)
4. צבעו בצבע כחול את המילים המתארות את תהליך השינוי המדיני שהתחולל באירופה.

המהפכה הצרפתית **מחוללת** שינויים

כיבושי נפוליון גורמים להתעוררות לאומית באירופה

קונגרס וינה יוצר סדר מדיני חדש באירופה

השקפות פוליטיות מתנגשות

מהפכה = שינוי קיצוני בתחום מסוים
קונגרס = כינוס בינלאומי

ה. ניתוח כותרות המשנה: מה ניתן ללמוד אודות התהליך מן הכותרות?

* היכן התרחש

* אילו אירועים היסטוריים גרמו לתהליך (המילים הצבועות באדום בכותרות)

* התפתחות התהליך (המילים הצבועות בכחול בכותרות)

* אופי התהליך

א. היכן התרחש

ראשיתו - בצרפת (המהפכה הצרפתית)

המשכו - מחוץ לגבולות צרפת. (כיבושי נפוליון)

סיומו - בכנס בינלאומי (קונגרס) המתקיים בווינה. (קונגרס וינה)

ב. האירועים ההיסטוריים שגרמו לתהליך המהפכה הצרפתית, כיבושי נפוליון, קונגרס וינה.

ג. התפתחות התהליך

שינויים פנימיים בצרפת (בעקבות המהפכה הצרפתית: זכויות האדם. . . .)

עלייתו של נפוליון לשלטון ויציאתו לכיבושים מחוץ לצרפת

ההתנגדות לנפוליון, התעוררות הלאומיות (בעקבות רעיונות המהפכה)

סדר מדיני חדש באירופה.

ד. אופי התהליך

תחילתו: בתוך צרפת התרחשה מהפכה, מחוץ לצרפת – מלחמות וכיבושים.

אלימות

סיומו: בכינוס בינלאומי (קונגרס) שבמהלכו מגיעים נציגי מספר מדינות באירופה

להסכמה.

ו. קשר של סיבה ותוצאה:

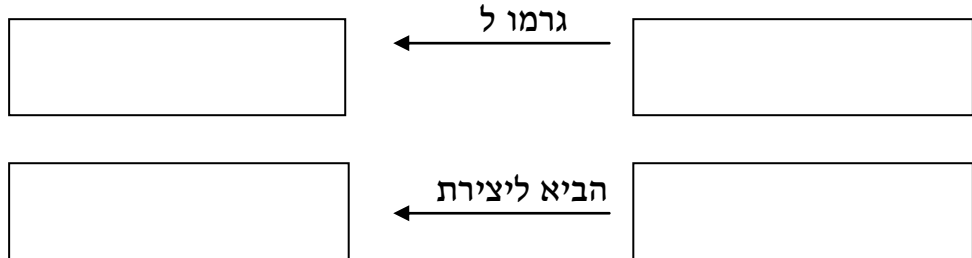
ניתן ללמוד מן הכותרות על הקשר (סיבה – תוצאה) בין האירועים ההיסטוריים

לבין תהליך השינוי של הסדר המדיני באירופה.

עיינו שוב בכותרות שהעתקתם והשלימו בעזרתן את המילים החסרות:

הגורמים לתהליך שינוי הסדר המדיני באירופה

בתוך צרפת: הגורם לשינויים היה: ה _____ הצרפתית.
מחוץ לצרפת:

ז. המידע הנוסף העולה מהכותרת הרביעית אודות התהליך

הכותרת: השקפות פוליטיות מתנגשות

המילה "מתנגשות" מלמדת כי התהליך הסתיים בקונגרס וינה רק באופן זמני. הקונגרס שיקף דעות פוליטיות מנוגדות לדעות הפוליטיות אותן ייצגו אנשי המהפכה בצרפת.

מיומנות ניתוח מפה

המפות בעמודים 13, 15 – מסייעות להבין את השינוי המדיני שהתחולל באירופה בראשית המאה ה – 19.

מאחר ואנו מעוניינים להשוות בין שתי המפות כדי להמחיש את השינוי, אפשר לנצל את הפעילות כדי לתרגל מיומנות של ארגון מידע בטבלה והסקת מסקנות.

א. סוג המפה

המידע שניתן ללמוד מן המפה שייך לתחום:

דתי	חברתי	מדיני	כלכלי
-----	-------	-------	-------

קיסרות = שטחי השליטה של "קיסר".
 קיסר = שליט יחיד בעל סמכויות שלטוניות בלתי מוגבלות

ב. כותרת המפה

מפה מס' 2	מפה מס' 1	קריטריון להשוואה
		נושא המפה
		השנה המתוארת

הפרש הזמן בין שתי המפות הוא _____ שנים

ג. מקרא המפה והמידע במפה

מפה מס' 2	מפה מס' 1	קריטריון להשוואה
		שם המדינה הצבועה בירוק כהה
		מדינות בשליטת צרפת
		מדינות בשליטת בני משפחת נפוליון

אילו שינויים מדיניים התרחשו באירופה לאחר "קונגרס וינה"? _____
